

4. Міністерство освіти і науки України інформаційний сайт. Географія. 6-9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів.

5. Міністерство освіти і науки України інформаційний сайт. Навчальні програми для 10-11 класів. Географія.

6. Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.08.2013 №1222 «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти». URL: <http://surl.li/csinr>.

7. Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.05. 2023 №563 «Методичні рекомендації щодо окремих питань здобуття освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні».

8. Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 01 квітня 2022 р. №289. URL: <https://osvita.cv.ua/wp-content/uploads/2022/04/Dodatok-do-nakazu-MON-vid-1.04.22r.-289.pdf>.

9. Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих МОН України для використання в 5-11 класах закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою. URL: <https://numl.org/.908961>.

10. Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області інформаційний сайт. Навчально-методичне забезпечення НУШ. URL: http://ippobuk.cv.ua/?page_id=9803.

11. Інститут модернізації змісту освіти інформаційний сайт. Навчально-методична скарбничка НУШ. URL: <https://imzo.gov.ua/2022/04/06/v-instytuti-modernizatsii-zmistu-osvity-pidhotovleno-resurs-navchal-no-metodychna-skarbnytsia-nush-5-6-klasy/>.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІКИ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2023/2024 Н.Р.

Сучасна шкільна економічна освіта розвивається за двома напрямками. Перший з них представлений формуванням у учнів економічних понять, знань, умінь, що відповідають вимогам часу та сприяють формуванню загальних та предметних економічних компетентностей у учнів, підвищують рівень економічної свідомості у

суспільстві, здатність оперувати економічними знаннями та застосовувати їх.

Другий напрям – це формування компетентностей підприємливості та фінансової грамотності як важливих якостей, необхідних для втілення ідей свободи вибору, самостійності прийняття рішень та самореалізації учнів у подальшому житті [3].

Перший напрям значною мірою забезпечується вивченням економіки в школі, другий – вивченням предмету «Фінансова грамотність», як вибірково- обов'язкового, що може вивчатися у закладі освіти за наявності належних умов у старшій школі (наказ МОН від 28.11. 2019 №1493 «Про внесення змін до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня») [6].

У 2023/2024 навчальному році економіка викладатиметься тільки на профільному рівні. Учні **10-11 класів** вивчатимуть економіку на профільному рівні (105 годин, 3 годин на тиждень) за навчальною програмою, що затверджена наказом МОН України від 23.10.2017 №1407. Змістом пояснювальної записки до навчальної програми визначено компетентнісний потенціал предмета, мета і основні завдання курсу економіки у старшій школі [5].

Під час навчання економіки в педагогічній діяльності важливим залишається проведення обов'язкового оцінювання навчальних досягнень учнів: поточне, тематичне і підсумкове, а основним видом оцінювання – тематичне. На основі тематичних оцінювань, що є результатом поточного оцінювання, виставляється семестрова оцінка, а на основі семестрових – річна, при цьому оцінюються реальні досягнення учня, а не його середній бал [4].

Практичні роботи з економіки є особливою формою, способом і засобом перевірки та оцінювання результатів навчання. За змістовою тематикою у 10 класі учням пропонується виконання 5, а в 11 класі – 8 практичних робіт. Обов'язковими для оцінювання є 2 практичні роботи за семестр. Письмові роботи з економіки, у тому числі тематичні, що виконуються протягом семестру, після завершення вивчення теми можуть виконуватися у різному форматі. Підсумкова робота (одна на рік) виконується письмово і є обов'язковою. Рекомендуємо у письмову роботу включати тестові завдання та економічні задачі. Завдання письмової роботи добираються вчителем.

У 2023/2024 навчальному році учні 10 класу продовжать вивчати економічні питання за інтегрованою навчальною програмою «Громадянська освіта» (Розділ Взаємодія громадян і держави в досягненні суспільного добробуту), що затверджена наказом МОН від 23.10.2017 №1407 [5].

У 2023/2024 навчальному році у 10 (11) класах предмет «Фінансова грамотність» вивчатиметься як вибірково-обов'язковий предмет (наказ МОН від 28.11.2019 №1493) за навчальними програмами «Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?» (35 годин, 1 година на тиждень або 105 годин, 3 години на тиждень) для 10(11) класів закладів загальної середньої освіти (листи МОН від 28.05.2019 №1/11-4995 та від 28.05.2019 №1/11-4962), а також за підручником «Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?» для 10(11) класів закладів загальної середньої освіти // За ред. Смовженко Т.С. (лист МОН від 28.05.2019 №1/11-4963). Учні 5-9 класів мають можливість вивчати фінансову грамотність як варіативний курс за програмами: «Родинні фінанси» для 5 класу, «Фінансово грамотний споживач» для 6 класу, «Фінансова культура» для 7 класу, «Прикладні фінанси» для 8 класу, «Економіка & фінанси» для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Довгань А.І., Часнікова О.В., та ін. за заг. ред. Смовженко Т.С.) [3].

Навчально-методичний комплект для учнів 5-9 класів включає: навчальну програму, навчальний посібник для учня, навчально-методичний посібник для вчителя, робочий зошит для учня. Матеріали оновлено і розміщено на офіційному сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» [7].

Також інформуємо, що на цьому сайті у розділі «Електронна бібліотека», окрім електронних версій підручників з економіки, розміщено посібник серії «Шкільна бібліотека» для 5-6 класів закладів загальної середньої освіти «Основи споживчих знань. Споживча етика» (авт.: Овчарук О.В. Пужайчерета Л.М.), «Основи споживчих знань. Обираємо культуру здорового споживання» посібник серії «Шкільна бібліотека» для 7 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Криховець-Хом'як, Сампара О.В., Чарторинська Л.І., Миколів І.М.) та «Економіка і я» посібник серії «Шкільна бібліотека» для 7 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Длугопольський О.В., Вірковська А.А.) [8].

Водночас повідомляємо, що експерти з фінансової грамотності Національного банку України вбачають необхідність у висвітленні серед учнівської молоді тем про платіжне шахрайство та культуру благодійності. Ними підготовлено комплекти навчальних матеріалів для проведення уроків у початковій, середній та старшій школах з цієї теми, а саме:

1) уроки з протидії фінансовому шахрайству та платіжної безпеки: «Готівкові та безготівкові гроші», «Правила платіжної безпеки. Види шахрайства», «Поради з кібербезпеки та схеми

шахрайства у военний час». Кожен комплект включає: план-конспект уроку для вчителя та тематичну презентацію [9].

2) урок з фінансової грамотності та культури благодійності на тему: «Добро перемаже». План-конспект для вчителя розміщено за посиланням [10].

Підсилити формування економічної, фінансової та підприємницької компетентностей учнів можна за рахунок використання і реалізації завдань курсів за вибором, перелік яких розміщено на офіційному сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Пропоновані курси за вибором можуть викладатися за рахунок варіативного компонента змісту освіти для забезпечення пізнавальних і освітніх потреб старшокласників та використовуватися незалежно від обраного профілю навчання й стати актуальними для учнів основної школи. Суттєву допомогу для підвищення фахового рівня та в підготовці до уроків з економіки та фінансової грамотності вчителям надають науково-методичний журнал «Географія та економіка в рідній школі» Міністерства освіти і науки України та науково-методичний журнал «Економіка в школах України», Інтернет-ресурси (наприклад, «Портал споживача» www.consumerinfo.org.ua, «Державна служба статистики України» www.ukrstat.gov.ua, «Національний банк України» www.bank.gov.ua), авторські творчі майстерні учителів.

Список використаних джерел та літератури

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (Київ, 16.01.2020 №463-IX). URL: <https://cutt.ly/OXRduYl>.
2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 №988-р). URL: <https://cutt.ly/PXrsKAs>.
3. Національна стратегія фінансової грамотності. Презентація. Офіційний сайт НБУ України. URL: <https://bank.gov.ua/news/all/strategiya-finansovoyi-gramotnosti>; <https://bank.gov.ua/news/all/natsionalniy-bank-prezentuvav-bachennyastrategiyifinansovoyi-gramotnosti>.
4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.08.2013 №1222 «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти». URL: <http://surl.li/csinr>.
5. Наказ МОН України від 23.10.2017 №1407 «Про надання грифу МОН навчальним програмам для учнів 10-11 класів закладів

загальної середньої освіти». URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>.

6. Наказ МОН від 28.11.2019 №1493 «Про внесення змін до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня».

7. Інформаційний сайт Інституту модернізації змісту освіти. URL: <https://imzo.gov.ua/kurs-finansova-gramotnist/elektronni-versiyiposibnikiv-spetskursu>.

8. Інформаційний сайт Інституту модернізації змісту освіти «Електронна бібліотека». URL: <https://lib.imzo.gov.ua/posbniki-ser-shklna-bloteka/osnovispozhivechikh-znan-obiramo-kulturu-zdorovogo-spoysivannya-posbnik-ser-shklnabloteka-dlya-7-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti>.

9. Уроки з протидії фінансовому шахрайству та платіжної безпеки. URL: <https://cutt.ly/AH8ON5c>.

10. Урок з фінансової грамотності та культури благодійності на тему: «Добро переможе». URL: <https://cutt.ly/yH8PjJA>.

Фабіянова І.В.,

методист науково-методичного центру
предметів природничо-математичної
та інформаційно-технологічної галузей

КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»

e-mail: fabianova.ivanna@gmail.com

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ У 2023/2024 Н.Р.

Зміни у шкільній біологічній освіті відбуваються у контексті реалізації Концепції «Нова українська школа» і «Закону України «Про освіту» . Основу цих документів складає підвищення якості освіти в цілому і біологічної, зокрема, а також ідея виховання компетентної особистості, здатної до саморозвитку й самонавчання в умовах глобальних змін і викликів. Під час організації освітнього процесу в умовах запровадженого воєнного стану (Указ Президента України від 24.02.2022 №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні») рекомендуємо вчителям біології сконцентрувати увагу на психологічній підтримці учнів, а також виконанні ними навчальної